

РЕШЕНИЕ

№ 768

гр. София, 26.05.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 14-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на седемнадесети май през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Ася Събева

Членове: Елена Тахчиева
Кристина Филипова

при участието на секретаря Теодора Т. Ставрева
като разгледа докладваното от Ася Събева Въззивно гражданско дело № 20211000503692 по описа за 2021 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК.

С решение № 263340/21.05.2021г. постановено по гр. д.№ 9016/2020 г. по описа на СГС, ГО, 2 състав, *е уважил изцяло обективно съединени искове с правно основание чл.52 вр.чл.49 ЗЗД, като е осъдил Столична община да заплати в полза на М. Б. П. сумата от 40 000 лв., съставляваща обезщетение за причинените ѝ неимуществени вреди, вследствие на увреждания от падане на 20.11.2019г., поради стъпване на подвижна тротоарна плоча, намираща се в близост до магазин Т-маркет в ж.к.,„Люлин“ до бл.902 в гр.София, както и сумата от 4904,40 лева имуществени вреди – направени разходи за лечение, ведно със законната лихва върху главниците, считано от 20.11.2019г. до окончателното им изплащане и сумата от 250 лева на осн.чл.78 ал.1 от ГПК разноски по делото.*

Със същото решение СО е осъдена да заплати в полза на СГС сумата от 1600 лв. дължима д.т. на осн.чл.78 ал.6 ГПК.

С определение от 28.09.2021г. съдът е оставил без уважение молбата на М. Б. П. за изменение на решението в частта за разноските.

В срока по чл.259 ГПК срещу решението е депозирана въззивна жалба от ответника по делото.

Жалбоподателят-ответник СО оспорва решението в неговата осъдителна част по отношение на неимуществените вреди т.е. за разликата над 20 000 лева до 40 000 лв.,

както и в частта за имуществени вреди за горницата над 3270 лева до 4904.40 лв., съответно в частта за разноските. На първо място твърди, че неоснователно е оставено без разглеждане възражението им за съпричиняване от страна на пострадалата ищца, което е било мотивирано устно в о.с.з. на 26.03.2021г. Противно на приетото от Съда, възражението е своевременно наведено с отговора, но за да не бъде бланкетно, следва да се основава на конкретни доказателства. В настоящия процес падането на ищцата на дясната ѝ страна се установява от показанията на свидетеля, която е възприела положението на ищцата (легнала на дясната си страна) и обилното кървене отстрани на главата ѝ. В същото о.с.з. и непосредствено след изслушване на свидетеля са направени конкретни доводи за съпричиняването. В ИМ са налице само бегли индиции, че е възможно да е било налице съпричиняване поради разсейване на вниманието - посочено е, че преди падането си г-жа М.П. се е разминала със своя позната и разменили няколко фрази, а както се вижда тя е получила травма отпред и вдясно на главата. Тези индиции не са достатъчни, за да се обоснове конкретно възражение за съпричиняването. Затова в срока по чл. 131 ГПК то е било заявено съвсем бланкетно. *Посочва, че присъденото от първоинстанционния съд обезщетение за неимуществени вреди е прекомерно завишено, с оглед трайната съдебна практика по чл.52 ЗЗД и не съответства на социално-икономическите условия на стандарт и живот в страната, нито на степента и характера на твърдените вреди. Съгласно неоспореното заключение на в.л.М., периодът на възстановяване на по-тежката травма е продължил 6 месеца. Посочва още, че съдът е направил съпоставка с други свои решения по сходни казуси, без да отчита разлика в тежестта на травмите и периода на възстановяване. Претендира разноси.*

Въззиваемата страна М. Б. П. оспорва жалбата и моли съда да потвърди решението като правилно и законосъобразно. Изтъква факта, че видно от свидетелските показания на св. М., на 20.11.2019г., в София, около 10ч. сутринта ищцата вървяла по тротоара пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902. Отивала до специализирания млечен магазин на същата улица, вървяла спокойно, не е бързала, не е тичала. Пред самия магазин Т-Маркет срещнала свидетелката, с която набързо се поздравили и продължила към специализирания млечен магазин на същата улица. Вървейки спокойно по тротоара дори и през ум не ѝ е минавало, че ще се натъкне на необезопасени и необозначени по никакъв начин от СО шест тротоарни плочки, които не са плътно залепени към земята, а се клатят и подскачат с диапазон около 10 см във всички посоки. Липсвали са и знаци за извършване на ремонтни дейности по тротоара. Свидетелката М. видяла ищцата да пада на тротоарните плочки, в цял ръст на страни надясно. Течала ѝ кръв от главата. Свидетелката се затичала към нея, дошли и други хора да ѝ помогнат. Ищцата плачела и викала от болка. По думите ѝ тротоарните плочки били като плаващи пясъци - уж са наредени, но като стъпиш и играят някак си. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Веднага след инцидента дъщеря ѝ я завела в УМБАЛСМ, "Пирогов", където установили, че има счупване на дясна бедрена шийка - закрито и контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата. Същия ден на 29.11.2019г. трябвало незабавно да постъпи в МБАЛ "Сердика" ЕООД София,

където я приели за ендопротезиране на дясна тазобедрена става, наложило се да лежи до 18.12.2019г. Тъй като здравословното ѝ състояние продължавало да бъде лошо, на 07.07.2020г. се наложило да постъпи отново за лечение в МБАЛ "Св.Иван Рилски" ЕАД-София, където останала до 09.07.2020г. с окончателна диагноза - генерализирана остеоартроза - резултат от счупването на тазобедрената става. Съобразно показанията на св.М., когато я прибрали в къщи, поради лошото счупване, ѝ взели специално легло със специални механизми - по-повдигнато. Преустроили са в банята и тоалетната с по-висока такава, защото ищцата не можела вече да сяда и без придружител не можела да се оправя. Дъщеря ѝ се грижела за нея и я обслужвала в битов план. Всичко се променило, след този момент, защото преди инцидента ищцата била много дейна и активна, поддържала цялото домакинство, водела внучката на училище, пазарувала, чистела и била много активен човек. Сега ищцата си седи вкъщи, лежи повече. Придвижва се с проходилка в апартамента и то много трудно.

На второ място посочва, че е извършена алопластика /ендопротезиране/ на дясната тазобедрена става, като биологичната става е заместена с изкуствена. Възстановителният период продължава около шест месеца, като при посградалата болковият симптом персистира при продължително физическо натоварване. Според вещото лице като се има предвид възрастта на ищцата, най-вероятно болката ще трае до края на живота ѝ. И от свидетелските показания, и от заключението на в.л. става ясно едно - след този инцидент ищцата остава инвалид с болки в тазобедрената област за цял живот. До края на дните си няма да бъде полезна и достойна за себе си, дъщеря си, внучката си, близките и обществото, в което живее. Винаги ще бъде в тежест на роднини, близки и околните. И до днес продължава да ходи с патерици, защото не ѝ е възможно въобще да се придвижва. Не може да извършва дори елементарни действия по личната си хигиена, без помощта на дъщеря си, защото не може да стои права без патерици. Принудена е да ползвам нейната помощ дори при къпане и ходене до тоалетната. Нощно време не може да спи от болки, въпреки силните обезболяващи средства, които приема ежедневно по график, с което смущава и съня на дъщеря си и внучката си, от което произлизат и проблеми. Проведена ѝ е физиотерапия, която обаче не помогнала и не облекчила болките ѝ. От друга страна терапията с обезболяващи средства обостря стомашните ѝ оплаквания, поради наличната ѝ дуоденална язва. Затова посочва, че определеният от съда размер на обезщетението за неимуществени вреди е правилен и дори надвишава исканият размер, като е определен изцяло в съответствие с практиката на САС. Претендира разноски.

Софийски апелативен съд, действащ като въззивна инстанция, след като разгледа жалбата и обсъди събраните доказателства, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Първоинстанционният съд е сезиран с обективно съединени иски с правно основание чл. 49 вр.чл.45 ЗЗД.

Ищцата **М. Б. П.** твърди, че на 20.11.2019г. стъпила върху люлееща се тротоарна плочка, намираща се в близост до магазин Т-маркет в ж. к. „Люлин“ до бл. 902 в гр. София,

не успяла да запази равновесие и паднала. По спешност е транспортирана до УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“, където е проведено болнично лечение. Изписана на 29.11.2019г. и е насочена за рехабилитация към МБАЛ „Сердика“ ЕООД град София, където се е лекувала до 18.12.2019г. При падането е получила счупване на дясната бедрена шийка, контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата. Проведена била операция, видно от протокол с № 460 от 21.11.2019г. тотална алопластика на дясната тазобедрена става с циментна фиксация и биартикуларно съчленена глава. Постоперативно е прилаган антибиотик, антикоагулант /клексан 0.40 мл./, аналгетици и е провеждала рехабилитация, като е ходила с помощни средства с частично натоварване на крайника. Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. Възстановяването ѝ продължило повече от година, била напълно зависима от дъщеря си в битов план. Претърпяла и имуществени вреди от направените разходи за лечение, медикаменти, рехабилитационни процедури. Сочи, че ответникът е задължен по силата на закона да изгражда, ремонтира и поддържа улиците и пътищата, публична общинска собственост, както и прилежащите им мрежи и съоръжения на нейна територия. В резултат на бездействието на длъжностните лица на общината по изпълнение на възложените им от общината дейности по поддържането на уличната настилка и тротоарите в добро и безопасно за живота и здравето на гражданите състояние е налице непозволено увреждане, в резултат на което претърпяла вреди. Претендира срещу Столична община за заплащане на сумата 40 000лв. обезщетение за търпени неимуществени вреди, ведно със законната лихва от 20.11.2019г. до окончателното изплащане, както и сумата от 4904.40 лв. дължимо обезщетение за търпени имуществени вреди, разходи за лечение и медикаменти, ведно със законната лихва от депозиране на исковете до окончателното изплащане и сторените по делото разноски.

Ответникът СО оспорва иска по основание и размер. Оспорва механизма, при който ищцата твърди да е получила процесните наранявания. Твърди, че не са налице основанията за ангажиране на отговорността на Общината, тъй като тя не е собственик на процесното пространство пред магазина респ. няма задължение да го поддържа. Прави възражение за съпричиняване, тъй като падането се дължало на липса на внимание у пострадалата, която разговаряла със своя приятелка, като при размяната на поздрави и фрази, тя се е извърнала встрани от посоката си на движение, затова е паднала надясно, а настъпилите вреди са обусловени от неполагане на дължимата грижа за безопасност. Оспорва претендирания размер на обезщетението за неимуществени вреди като неотговарящо на обществените критерии за справедливост и икономическата обстановка през 2019г. Претендира разноски .

От фактическа страна се установява, че на 20.11.2019г., в гр.София, около 10ч. сутринта ищцата вървяла по тротоара пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902. Отивала до специализирания млечен магазин на същата улица, вървяла спокойно, не е бързала, не е тичала. Пред самия магазин Т-Маркет срещнала една приятелка, с която набързо се поздравили и продължила към специализирания млечен магазин на същата улица. Вървейки спокойно по тротоара

попаднала на небезопасени и необозначени по никакъв начин от СО шест тротоарни плочки, които не били плътно залепени към земята, а се клатели и подскачали във всички посоки с диапазон около 10 см. Липсвали са знаци за извършване на ремонтни дейности по тротоара. Тя паднала на дясната си страна, потекла ѝ кръв от главата, плачела и викала от болка. Дошли случайни хора да ѝ помогнат. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Веднага след инцидента дъщеря ѝ я завела в УМБАЛСМ, "Пирогов", където установили, че има счупване на дясна бедрена шийка - закрито и контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата.

Горното се установява въз основа на събраните гласни доказателствени средства, а именно - показанията на св.М. /пряк очевидец/, разпитана в о.с.з. на 26.03.2021г., които съдът кредитира напълно като логично обосновани и вътрешно непротиворечиви.

Свидетелката уточнява, че видяла ищцата да пада на тротоарните плочки, в цял ръст на страни надясно. Течала ѝ кръв от главата, което много я уплашило. Свидетелката се затичала към нея, дошли и други хора да ѝ помогнат. Ищцата плачела и викала от болка. По думите ѝ тротоарните плочки били като плаващи пясъци - уж са наредени, но като стъпиш и играят някак си. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Направило ѝ впечатление, че веднага потекла кръв. Двете вече се били разминали, поради което като се обърнала просто вече видяла как пострадалата се е проснала - самото политане не го видяла. Кръвта по лицето ѝ много я изплашило. Настанала суматоха. Първо кръвта много я изплашила и всички хора, които веднага се скупчили около нея, настанала суматоха. Уточнява, че след инцидента пострадалата си седи вкъщи, лежи повече. Придвижва се с проходилка в апартамента много трудно. При движение много я боли и много страда. Без човек, не може да се оправя, а за навън изобщо не става въпрос - само с придружител. Стои си само вкъщи. Психически много се сринала, защото се чувства ненужна, че не може да помогне на детето и внучката.

От заключението по допуснатата съдебно-медицинска експертиза, депозирано на л.35 от делото, кредитирано от съда като обективно и компетентно дадено и неоспорено от страните, се установява, че вследствие на претърпяната злополука ищцата е получила следните травми: **счупване на дясната бедрена шийка, контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата.** Проведена била операция, видно от протокол № 460 от 21.11.2019г. тотална алопластика на дясната тазобедрена става с циментна фиксация и биартикуларно съчленена глава. Постоперативно е прилаган антибиотик, антикоагулант /клексан 0.40 мл./, аналгетици и е провеждала рехабилитация, като е ходила с помощни средства с частично натоварване на крайника. Изписана на 29.11.2019г. за продължаване на лечението с препоръки за прилагане на фраксипарин по 1 амп. /0,40 мл./ дневно, аугментин 3 x 1 тб. за 7 дни и микомакс по 1 тб. дневно. Видно от Епикриза от МБАЛ „Сердика“ ЕООД, отделение по физикална и рехабилитационна медицина, потвърждава, че ищцата е приета за болнично лечение на 29.11.2019г. Изписана е на 18.12.2019г. с подобрение в ходенето, със спокойна оперативна рана и свалени конци. Поради продължаващи проблеми и видно от Епикриза от МБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД София, клиника по ревматология, удостоверява, пострадалата е била приета отново за болнично лечение на 07.07.2020г. с диагноза: **генерализирана остеоартроза.** Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. В момента на прегледа общото състояние според вещото лице е добро. Придвижва се самостоятелно. Оперативната рана е зараснала добре по първичен начин с оформяне на нормотрофичен цикатрикс. Има леки болки при ходене, които се засилват при продължително натоварване. Активните движения са възстановени в задоволителен обем. Травмата на главата е отзвучала за период около 15 дни. Извършена е алопластика /ендопротезиране / на дясната тазобедрена става, като биологичната става е

заместена с изкуствена. Възстановителният период продължава около шест месеца, като при пострадалата болковият симптом персистира при продължително физическо натоварване. Болките в острия период са свързани със счупването, патологичната подвижност на фрагментите, хемартрозата на тазобедрената става и развитието на посттравматичен оток. В постоперативния период болките се определят от проникването през меките тъкани, подмяната на ставата, развитието на постоперативен оток и хематоми. Страданията са предизвикани от необходимост да се придвижва с помощни средства, затруднен личен тоалет и невъзможност за натоварване на крайника за няколко месеца. Описаните увреждания са лекувани своевременно, дясната тазобедрена става е с поставена ендопротеза. Функционално активните движения са възстановени като е налице дефицит и болка в крайните фази.

В о.с.з. вещото лице уточнява, че при ищцата са налице и придружаващи заболявания: неинсулинозависим захарен диабет, без усложнения; хронична обструктивна белодробна болест; други форми на хронична исхемична болест на сърцето. **В резултат на травмата се е наложило залежаване. Това залежаване по правило води до каскада от усложнения, които са свързани с** декопитална рана, инфекция, развитие на септични усложнения. Това са една каскада от тежки и навързани усложнения, свързани със залежаването на тези възрастни пациенти, които довеждат до логичен смъртен край. За късмет при тази жена, такова нещо няма. Като счупване е едно и също, но предвид възрастта и съпътстващите заболявания, това го прави по-тежко и най-вече мозъчният инфаркт и диабетът, който е голяма предпоставка за развитието на тежка инфекция на седалищната област. Получената травма и последвалото лечение обикновено създават затруднения при движението, самообслужването, неудобства при спане за период **не по-малък от 6 месеца**. Ищцата се е нуждала от помощ от близки за ежедневните си нужди. Посочено е, че направените разходи за лечение са в причинно-следствена връзка с процесното събитие и получените увреждания основно за лечението на счупване на **дясната бедрена шийка**.

С решение на ТЕЛК № 3617 от 218/29.12.2000г., на М. Б. П. е определена 78,4 % ТНР за срок от две години / до 01.12.2022г./ с диагноза: Захарна болест, захарен диабет втори тип с вторична резистентност, диабетна ретинопатия и полиневропатия, артериална хипертония втора степен, нодозна струма първа степен- еутироидно състояние, дуоденална язва.

Няма новопредставени доказателства пред настоящата инстанция.

При така установената фактическа обстановка съдът намира следното от правна страна:

Съгласно нормата на чл.49 ЗЗД този, който е възложил на друго лице някаква работа, отговаря за вредите, причинени от него, при или по повод изпълнението на работата. В този смисъл отговорността на ответника има обезпечително - гаранционна функция и произтича от вината на натоварените с извършването на работата лица.

Предявен е иск по чл. 49 вр.чл.45 ЗЗД за заплащане на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в резултат на неправомерно бездействие, изразяващо се в ненадлежно обезопасяване на разместени плочки по прилежащ тротоар пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902 и специализирания млечен магазин на същата улица. САС констатира, че претърпените от пострадалата вреди подлежат на обезщетяване на основание чл.49 ЗЗД, доколкото са свързани с човешка дейност по поддръжка и реконструкция на тротоарна площ и прилежащите към него плочки, водещи до вход на магазин, който безспорно е публична общинска собственост.

“При деликта, когато едно лице действа и от това действие последват вреди, то дължи

обезщетение, ако действието му е противоправно, като вината се предполага. Когато едно лице бездейства и от това бездействие последват вреди, то дължи обезщетение, ако не е предприело действията, които е било длъжно да извърши. Предприело ли е с дължимата грижа предписаните от закона действия, лицето не отговаря за вреди, дори тези действия да не са дали очаквания резултат. Държавните органи, в т.ч. общините са длъжни да изпълняват правомощията си, защото така те постигат целта на закона - добро управление на съответните обществени процеси. Когато общината не предприеме предписано от закона действие или го предприеме, без да положи дължимата грижа и от това настъпят вреди, тя дължи обезщетение. Ако предписаното от закона действие е предприето с дължимата грижа и въпреки това настъпят вреди, общината не дължи обезщетение.", /в този смисъл решение № 488/07.02.2012г. по гр.д.№ 899/2010г. по описа на ВКС, IV Г.О., постановено по чл.290 ГПК/

Дали от събраните по делото доказателства може да се направи извод за противоправно бездействие на ответника, предпоставящо отговорността му за вредите от станалия инцидент, е въпрос от съществото на спора. В други решения на ВКС се приема, че **когато законът определя изискуемия резултат, който общината следва да постигне и щом в крайна сметка не го е постигнала чрез създадената от нея организация, е налице бездействие, което е противоправно и при настъпване на вреди, тя носи отговорност.**

СГС е приел, че процесната част от тротоара в непосредствена близост до магазини е част от инфраструктурната мрежа, а нормата на чл.30 ал.4 ЗП възлага в тежест на Общината контрол върху изграждането, поддържането и ремонта ѝ. Като не са констатирали проблем на играещите плочки по протежението на тротоара, служителите на ответника са в неизпълнение на законово възложените им задължения, поради което са налице предпоставките по чл.49 ЗЗД за ангажиране отговорността на СО.

Настоящата съдебна инстанция споделя горния извод по следните съображения:

Разпоредбата на чл.30 ал.4 и чл.31 ЗП задължава лицата, които стопанисват пътя, да го поддържат в изправно състояние, да сигнализират незабавно препятствията по него и да ги отстраняват във възможно най-кратък срок. Наличието на неправилно поставени плочки или такива с нарушена или повдигната конструкция или неправилно поставена фалшива основа на тротоара пред магазините представлява неосигуряване на условия за безопасно движение по пътищата, съответно неизпълнение на задълженията на общината и съобразно приетото в практиката на ВКС от гледна точка на деликтната отговорност, посоченото деяние представлява противоправно бездействие и ангажира отговорността на общината по реда на чл.49 ЗЗД. В постановено по реда на чл.290 ГПК решение от 11.04.2018г. по гр. д. № 1676/2017г., IV г.о. на ВКС се приема, че "стопанинът на пътя по основното му направление отговаря за проектирането на организацията на движението, за изпълнението и поддържането и на кръстовища, в които се пресичат, разделят или събират на едно ниво пътища с различни стопани", а съгласно §1, т.1 от ДР на Нар.№ 1/17.01.2001г. за организиране на движението по пътищата, "стопанин на пътя" е собственикът или администрацията, която управлява пътя, т.е. в случая общината. Доколкото в хипотезата на чл.49 ЗЗД не се изисква да се установи пълно и главно виновните действия на кое конкретно физическо лице, натоварено да поддържа в изправност и безопасност пътния участък, са в причинно-следствена връзка с настъпилото увреждане, съдът при съобразяване с така даденото разрешение в трайната практика на ВКС правилно е счел, че в конкретния случай са налице всички предпоставки, ангажиращи отговорността на СО при условията на чл.49 ЗЗД. Общинските пътища, в т.ч. всички прилежащи към съоръжения съставляват публична общинска собственост - чл.8 ал.3 вр.чл.5 ал.1 т.2 ЗП. Съгласно чл.11 ЗОС, имоти и вещи - общинска собственост, се управляват в интерес на населението в общината, съобразно разпоредбите на закона и с грижата на добър стопанин, а съгласно чл.31 ЗП, ремонтът и поддържането на общинските пътища се осъществява от общините. Ако са считали, че това е частна собственост и респ. задължението за ремонт се носи от собственика на магазина, то е следвало първо да поставят сигнализиращи опасността знаци респ. да издадат предписание към последния, при неизпълнение на което да се наложи санкция /аналогично при

почистване на тротоар от заледяване/. От гледна точка на обществения интерес най-важна е безопасността на пешеходците, поради което прехвърлянето на задължения респ. разпределението на риска е правно ирелевантно към предмета на доказване.

Поддръжката и ремонтната дейност на тротоарите на улиците в гр.София е задължение на СО, без оглед на това на кого конкретно е възложена тази дейност, а настъпилите вреди в резултат на бездействието на Общината да отстрани повредата/неправилно поставени плочки на тротоара в непосредствена близост до магазин ангажира отговорността ѝ по чл.49 ЗЗД. Мястото е част от градската среда, тротоарът е с обществено предназначение и предвид свободния достъп до него, се е налагало предприемане на обезопасителни мерки по цялата повърхност на съоръжението, разположено на тротоара. Задължението за обезопасяване се извежда от общото задължение да не се вреди другиму с оглед местонахождението на магазина, свободния достъп на хора до него и обичайното преминаване по това място на много пешеходци.

На основание чл.64 ал.3 ЗУТ общината е задължена да изгражда, поддържа и ремонтира за своя сметка поземления участък, в който е настъпил инцидента - като част от уличната инфраструктура. Задължение на всяка община е да поддържа уличната мрежа в града като нейна общинска собственост в изправност, да сигнализира незабавно за препятствия или други опасности по него и да ги отстранява в най-кратък срок, съгласно разпоредбата на чл.167 ал.1 ЗДП.

С оглед на това с проявеното бездействие от длъжностни лица на ответната община, същата не е изпълнила задълженията си да сигнализира опасностите по уличната мрежа и да организира безопасно движение по улиците. Налице е пряка и непосредствена причинна връзка между бездействието на служителите на общината, настъпилия деликт и причинените в резултат на него вреди, поради което следва да бъде ангажирана отговорността ѝ.

Претърпените от ищцата вреди са в пряка причинна връзка с бездействието на лицата, на които е било възложено от ответната община упражняване на надзор, ремонт и почистване, поради което са причинени по повод възложената им работа. Установява се по безспорен начин от показанията на свидетелите, че мястото на инцидента е било небезопасно за незапознат с пътните условия, че увреждането вследствие на злополуката е в пряка причинна връзка с бездействието на ответника, което е попречило на ищцата да забележи неправилно поставените стъпала.

Неоснователно и недоказано пълно и главно е релевираното възражение за съпричиняване от страна на пострадалата, доколкото не се установява тя да е разговаряла с някого в момента на инцидента т.е. да е била с отклонено внимание. Двете приятелки вече са се били поздравили и разминали, поради което и падането не е видно лично от св.М., която само чула викове и се обърнала /тъй като вече е била с гръб към ищцата/.

ПО РАЗМЕРА:

Справедливото обезщетяване, каквото изисква чл.52 ЗЗД, на всички неимуществени вреди, означава съдът да определи точен паричен еквивалент на болките и страданията, на трайните поражения върху физическата цялост и здраве на пострадалото лице е във всеки отделен случай конкретно, а не по общи критерии. В съответствие именно с трайната практика на ВКС съдът е присъдил обезщетение за претърпените от ищцата неимуществени вреди, които се дължат именно поради необходимостта пострадалият да бъде компенсиран в най-пълна степен за вредите. В този смисъл е и даденото разрешение в задължителната практика на ВКС / по смисъла на т. 2 от ТР № 1/2009 г. на ОСГК и ТК на ВКС/ в решение от 24.06.2010 г. по гр. д. № 1650/2009 г., решение от 09.06.2010 г. по гр. д. № 1091/2009 г. на ВКС и решение от 20.12.2010 г. по гр. д. № 1889/2009 г. на ВКС.

По отношение размера на претърпените от ищцата неимуществени вреди съдът, определяйки същите по справедливост, съобразно нормата на чл. 52 ЗЗД, предвид възрастта на пострадалата - 78 години към 2019г., икономическата конюктура в страната за 2019г., факта, че е получила една средна телесна повреда, която е наложила оперативна интервенция със смяна на тазобедрената става, че обичайният период на възстановяване е

около 6 месеца, но в случая е отнело повече време, поради съпътстващи заболявания и напредналата ѝ възраст, че пострадалата е имала затруднение в битовото си обслужване и нарушение на обичайния ритъм на живот. Вещото лице е посочило, че болките и страданията, причинени на ищцата са били най- интензивни непосредствено след травмата, и в началото на раздвижването, че е променен напълно стереотипа на живот и походката на ищцата, която не смеела да излиза сама навън и вървяла много бавно с придружител. Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. Посочено е, че направените разходи за лечение са в причинно-следствена връзка с процесното събитие и получените увреждания.

Затова САС счита че тази претенция следва да бъде уважена в размер от 30 000 лв., предвид характера на претърпените неимуществени вреди, ведно със законната лихва, считано от датата на настъпването им. В останалата част до претендирания размер от 40 000 лв. претенцията е неоснователна и като такава следва да бъде отхвърлена.

С оглед гореизложеното и при несъвпадане изводите на първа и настоящата инстанции решението следва да бъде отменено в осъдителната му част - за разликата над 30 000 лв. до 40 000 лв. и потвърдено в останалата обжалвана осъдителна част.

Що се отнася до имуществените вреди същите са доказани в посочения от съда размер от 4904 лв. за смяна на тазобедрената става, което не се поема като разход от НЗОК и за които разходи са приложени фактури на л.16 до 19 вкл. Затова в тази част решението следва да бъде потвърдено.

ПО РАЗНОСКИТЕ:

Обжалваем интерес от общо 21 634 лв., като жалбата е частично основателна /до 10 000 лв./

На осн.чл.78 ал.1 ГПК въззиваемата страна дължи в полза на СО направените пред въззивна инстанция разноски, които са общо 432.70 лв. платена д.т. От тях дължими с оглед уважената част от жалбата са само 200 лв. на осн.чл.78 ал.8 ГПК е поискано изрично и юрисконсултско възнаграждение, което съдът определя на 200 лв. с оглед фактическата и правна сложност на делото.

На осн.чл.78 ал.3 ГПК жалбоподателят СО дължи в полза на въззиваемата страна направените по делото разноски, в размер на 2000 лв. платен адв.хonorар, от които с оглед отхвърлената част от жалбата следва да се присъдят само 1075 лв.

Разноските, присъдени от първа инстанция, следва да бъдат преизчислени, както следва:

На осн.чл.78 ал.1 ГПК СО дължи в полза на ищцата направените по делото разноски, които са 250 лв. платен депозит за в.л. От тях дължими са само 194 лв. предвид уважената част от исковете.

На осн.чл.38 ал.2 ЗА в полза на адв.Й.Т., член на САК, следва да се присъди адв.възнаграждение за оказано безплатно

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК.

С решение № 263340/21.05.2021г. постановено по гр. д.№ 9016/2020 г. по описа на

СГС, ГО, 2 състав, е уважил изцяло обективно съединени иски с правно основание чл.52 вр.чл.49 ЗЗД, като е осъдил Столична община да заплати в полза на М. Б. П. сумата от 40 000 лв., съставляваща обезщетение за причинените ѝ неимуществени вреди, вследствие на увреждания от падане на 20.11.2019г., поради стъпване на подвижна тротоарна плоча, намираща се в близост до магазин Т-маркет в ж.к., „Люлин“ до бл.902 в гр.София, както и сумата от 4904,40 лева имуществени вреди – направени разходи за лечение, ведно със законната лихва върху главниците, считано от 20.11.2019г. до окончателното им изплащане и сумата от 250 лева на осн.чл.78 ал.1 от ГПК разноски по делото.

Със същото решение СО е осъдена да заплати в полза на СГС сумата от 1600 лв. дължима д.т. на осн.чл.78 ал.6 ГПК.

С определение от 28.09.2021г. съдът е оставил без уважение молбата на М. Б. П. за изменение на решението в частта за разноските.

В срока по чл.259 ГПК срещу решението е депозирана въззивна жалба от ответника по делото.

Жалбоподателят-ответник СО оспорва решението в неговата осъдителна част по отношение на неимуществените вреди т.е. за разликата над 20 000 лева до 40 000 лв., както и в частта за имуществени вреди за горницата над 3270 лева до 4904.40 лв., съответно в частта за разноските. На първо място твърди, че неоснователно е оставено без разглеждане възражението им за съпричиняване от страна на пострадалата ищца, което е било мотивирано устно в о.с.з. на 26.03.2021г. Противно на приетото от Съда, възражението е своевременно наведено с отговора, но за да не бъде бланкетно, следва да се основава на конкретни доказателства. В настоящия процес падането на ищцата на дясната ѝ страна се установява от показанията на свидетеля, която е възприела положението на ищцата (легнала на дясната си страна) и обилното кървене отстрани на главата ѝ. В същото о.с.з. и непосредствено след изслушване на свидетеля са направени конкретни доводи за съпричиняването. В ИМ са налице само бегли индиции, че е възможно да е било налице съпричиняване поради разсейване на вниманието - посочено е, че преди падането си г-жа М.П. се е разминала със своя позната и разменили няколко фрази, а както се вижда тя е получила травма отпред и вдясно на главата. Тези индиции не са достатъчни, за да се обоснове конкретно възражение за съпричиняването. Затова в срока по чл. 131 ГПК то е било заявено съвсем бланкетно. ***Посочва, че присъденото от първоинстанционния съд обезщетение за неимуществени вреди е прекомерно завишено, с оглед трайната съдебна практика по чл.52 ЗЗД и не съответства на социално-икономическите условия на стандарт и живот в страната, нито на степента и характера на твърдените вреди. Съгласно неоспореното заключение на в.л.М., периодът на възстановяване на по-тежката травма е продължил 6 месеца. Посочва още, че съдът е направил съпоставка с други свои решения по сходни казуси, без да отчита разлика в тежестта на травмите и периода на възстановяване. Претендира разноски.***

Въззиваемата страна М. Б. П. оспорва жалбата и моли съда да потвърди решението като правилно и законосъобразно. Изтъква факта, че видно от свидетелските показания на св. М.,

на 20.11.2019г., в София, около 10ч. сутринта ищцата вървяла по тротоара пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902. Отивала до специализирания млечен магазин на същата улица, вървяла спокойно, не е бързала, не е тичала. Пред самия магазин Т-Маркет срещнала свидетелката, с която набързо се поздравили и продължила към специализирания млечен магазин на същата улица. Вървейки спокойно по тротоара дори и през ум не ѝ е минавало, че ще се натъкне на необезопасени и необозначени по никакъв начин от СО шест тротоарни плочки, които не са плътно залепени към земята, а се клатят и подскачат с диапазон около 10 см във всички посоки. Липсвали са и знаци за извършване на ремонтни дейности по тротоара. Свидетелката М. видяла ищцата да пада на тротоарните плочки, в цял ръст на страни надясно. Течала ѝ кръв от главата. Свидетелката се затичала към нея, дошли и други хора да ѝ помогнат. Ищцата плачела и викала от болка. По думите ѝ тротоарните плочки били като плаващи пясъци - уж са наредени, но като стъпиш и играят някак си. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Веднага след инцидента дъщеря ѝ я завела в УМБАЛСМ, "Пирогов", където установили, че има счупване на дясна бедрена шийка - закрито и контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата. Същия ден на 29.11.2019г. трябвало незабавно да постъпи в МБАЛ "Сердика" ЕООД София, където я приели за ендопротезиране на дясна тазобедрена става, наложило се да лежи до 18.12.2019г. Тъй като здравословното ѝ състояние продължавало да бъде лошо, на 07.07.2020г. се наложило да постъпи отново за лечение в МБАЛ "Св.Иван Рилски" ЕАД-София, където останала до 09.07.2020г. с окончателна диагноза - генерализирана остеоартроза - резултат от счупването на тазобедрената става. Съобразно показанията на св.М., когато я прибрали в къщи, поради лошото счупване, ѝ взели специално легло със специални механизми - по-повдигнато. Преустроили са в банята и тоалетната с по-висока такава, защото ищцата не можела вече да сяда и без придружител не можела да се оправя. Дъщеря ѝ се грижела за нея и я обслужвала в битов план. Всичко се променило, след този момент, защото преди инцидента ищцата била много дейна и активна, поддържала цялото домакинство, водела внучката на училище, пазарувала, чистела и била много активен човек. Сега ищцата си седи вкъщи, лежи повече. Придвижва се с проходилка в апартамента и то много трудно.

На второ място посочва, че е извършена алопластика /ендопротезиране/ на дясната тазобедрена става, като биологичната става е заместена с изкуствена. Възстановителният период продължава около шест месеца, като при посградалата болковият симптом персистира при продължително физическо натоварване. Според вещото лице като се има предвид възрастта на ищцата, най-вероятно болката ще трае до края на живота ѝ. И от свидетелските показания, и от заключението на в.л. става ясно едно - след този инцидент ищцата остава инвалид с болки в тазобедрената област за цял живот. До края на дните си няма да бъде полезна и достойна за себе си, дъщеря си, внучката си, близките и обществото, в което живее. Винаги ще бъде в тежест на роднини, близки и околните. И до днес

продължава да ходи с патерици, защото не ѝ е възможно въобще да се придвижва. Не може да извършва дори елементарни действия по личната си хигиена, без помощта на дъщеря си, защото не може да стои права без патерици. Принудена е да ползвам нейната помощ дори при къпане и ходене до тоалетната. Нощно време не може да спи от болки, въпреки силните обезболяващи средства, които приема ежедневно по график, с което смущава и съня на дъщеря си и внучката си, от което произлизат и проблеми. Проведена ѝ е физиотерапия, която обаче не помогнала и не облекчила болките ѝ. От друга страна терапията с обезболяващи средства обостря стомашните ѝ оплаквания, поради наличната ѝ дуоденална язва. Затова посочва, че определеният от съда размер на обезщетението за неимуществени вреди е правилен и дори надвишава исканият размер, като е определен изцяло в съответствие с практиката на САС. Претендира разноски.

Софийски апелативен съд, действащ като въззивна инстанция, след като разгледа жалбата и обсъди събраните доказателства, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Първоинстанционният съд е сезиран с обективно съединени иски с правно основание чл. 49 вр.чл.45 ЗЗД.

Ищцата **М. Б. П.** твърди, че на 20.11.2019г. стъпила върху люлееща се тротоарна плочка, намираща се в близост до магазин Т-маркет в ж. к. „Люлин“ до бл. 902 в гр. София, не успяла да запази равновесие и паднала. По спешност е транспортирана до УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“, където е проведено болнично лечение. Изписана на 29.11.2019г. и е насочена за рехабилитация към МБАЛ „Сердика“ ЕООД град София, където се е лекувала до 18.12.2019г. При падането е получила счупване на дясната бедрена шийка, контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата. Проведена била операция, видно от протокол с № 460 от 21.11.2019г. тотална алопластика на дясната тазобедрена става с циментна фиксация и биартикуларно съчленена глава. Постоперативно е прилаган антибиотик, антикоагулант /клексан 0.40 мл./, аналгетици и е провеждала рехабилитация, като е ходила с помощни средства с частично натоварване на крайника. Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. Възстановяването ѝ продължило повече от година, била напълно зависима от дъщеря си в битов план. Претърпяла и имуществени вреди от направените разходи за лечение, медикаменти, рехабилитационни процедури. Сочи, че ответникът е задължен по силата на закона да изгражда, ремонтира и поддържа улиците и пътищата, публична общинска собственост, както и прилежащите им мрежи и съоръжения на нейна територия. В резултат на бездействието на длъжностните лица на общината по изпълнение на възложените им от общината дейности по поддържането на уличната настилка и тротоарите в добро и безопасно за живота и здравето на гражданите състояние е налице непозволено увреждане, в резултат на което претърпяла вреди. Претендира срещу Столична община за заплащане на сумата 40 000лв. обезщетение за търпени неимуществени вреди, ведно със законната лихва от 20.11.2019г. до окончателното изплащане, както и сумата от

4904.40 лв. дължимо обезщетение за търпени имуществени вреди, разходи за лечение и медикаменти, ведно със законната лихва от депозиране на исковете до окончателното изплащане и сторените по делото разноски.

Отвeтникът СО оспорва иска по основание и размер. Оспорва механизма, при който ищцата твърди да е получила процесните наранявания. Твърди, че не са налице основанията за ангажиране на отговорността на Общината, тъй като тя не е собственик на процесното пространство пред магазина респ. няма задължение да го поддържа. Прави възражение за съпричиняване, тъй като падането се дължало на липса на внимание у пострадалата, която разговаряла със своя приятелка, като при размяната на поздрави и фрази, тя се е извърнала встрани от посоката си на движение, затова е паднала надясно, а настъпилите вреди са обусловени от неполагане на дължимата грижа за безопасност. Оспорва претендирания размер на обезщетението за неимуществени вреди като неотговарящо на обществените критерии за справедливост и икономическата обстановка през 2019г. Претендира разноски .

От фактическа страна се установява, че на 20.11.2019г., в гр.София, около 10ч. сутринта ищцата вървяла по тротоара пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902. Отивала до специализирания млечен магазин на същата улица, вървяла спокойно, не е бързала, не е тичала. Пред самия магазин Т-Маркет срещнала една приятелка, с която набързо се поздравили и продължила към специализирания млечен магазин на същата улица. Вървейки спокойно по тротоара попаднала на необезопасени и необозначени по никакъв начин от СО шест тротоарни плочки, които не били плътно залепени към земята, а се клатели и подскачали във всички посоки с диапазон около 10 см. Липсвали са знаци за извършване на ремонтни дейности по тротоара. Тя паднала на дясната си страна, потекла ѝ кръв от главата, плачела и викала от болка. Дошли случайни хора да ѝ помогнат. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Веднага след инцидента дъщеря ѝ я завела в УМБАЛСМ, "Пирогов", където установили, че има счупване на дясна бедрена шийка - закрито и контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата.

Горното се установява въз основа на събраните гласни доказателствени средства, а именно - показанията на св.М. /пряк очевидец/, разпитана в о.с.з. на 26.03.2021г., които съдът кредитира напълно като логично обосновани и вътрешно непротиворечиви.

Свидетелката уточнява, че видяла ищцата да пада на тротоарните плочки, в цял ръст на страни надясно. Течала ѝ кръв от главата, което много я уплашило. Свидетелката се затичала към нея, дошли и други хора да ѝ помогнат. Ищцата плачела и викала от болка. По думите ѝ тротоарните плочки били като плаващи пясъци - уж са наредени, но като стъпиш и играят някак си. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Направило ѝ впечатление, че веднага потекла кръв. Двете вече се били разминали, поради което като се обърнала просто вече видяла как пострадалата се е проснала - самото политане не го видяла. Кръвта по лицето ѝ много я изплашило. Настанала суматоха. Първо кръвта много я изплашила и всички хора, които веднага се скупчили около нея, настанала суматоха. Уточнява, че след инцидента пострадалата си седи вкъщи, лежи повече. Придвижва се с проходилка в апартамента много трудно. При движение много я боли и много страда. Без човек, не може да се оправя, а за навън изобщо не става въпрос - само с придружител. Стои си само вкъщи. Психически много се сринала, защото се чувства ненужна, че не може да помогне на детето и внучката.

От заключението по допуснатата съдебно-медицинска експертиза, депозирано на л.35 от делото, кредитирано от съда като обективно и компетентно дадено и неоспорено от страните, се установява, че вследствие на претърпяната злополука ищцата е получила следните травми: **счупване на дясната бедрена шийка, контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата.** Проведена била операция, видно от протокол № 460 от 21.11.2019г. тотална алопластика на дясната тазобедрена става с циментна фиксация и биартикуларно съчленена глава. Постоперативно е прилаган антибиотик, антикоагулант /клексан 0.40 мл./, аналгетици и е провеждала рехабилитация, като е ходила с помощни средства с частично натоварване на крайника. Изписана на 29.11.2019г. за продължаване на лечението с препоръки за прилагане на фраксипарин по 1 амп. /0,40 мл./ дневно, аугментин 3 x 1 тб. за 7 дни и микомакс по 1 тб. дневно. Видно от Епикриза от МБАЛ „Сердика“ ЕООД, отделение по физикална и рехабилитационна медицина, потвърждава, че ищцата е приета за болнично лечение на 29.11.2019г. Изписана е на 18.12.2019г. с подобрение в ходенето, със спокойна оперативна рана и свалени конци. Поради продължаващи проблеми и видно от Епикриза от МБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД София, клиника по ревматология, удостоверява, пострадалата е била приета отново за болнично лечение на 07.07.2020г. с диагноза: **генерализирана остеоартроза.** Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. В момента на прегледа общото състояние според вещото лице е добро. Придвижва се самостоятелно. Оперативната рана е зараснала добре по първичен начин с оформяне на нормотрофичен цикатрикс. Има леки болки при ходене, които се засилват при продължително натоварване. Активните движения са възстановени в задоволителен обем. Травмата на главата е отзвучала за период около 15 дни. Извършена е алопластика / ендопротезиране / на дясната тазобедрена става, като биологичната става е заместена с изкуствена. Възстановителният период продължава около шест месеца, като при пострадалата болковият симптом персистира при продължително физическо натоварване. Болките в острия период са свързани със счупването, патологичната подвижност на фрагментите, хемартрозата на тазобедрената става и развитието на посттравматичен оток. В постоперативния период болките се определят от проникването през меките тъкани, подмяната на ставата, развитието на постоперативен оток и хематоми. Страданията са предизвикани от необходимост да се придвижва с помощни средства, затруднен личен тоалет и невъзможност за натоварване на крайника за няколко месеца. Описаните увреждания са лекувани своевременно, дясната тазобедрена става е с поставена ендопротеза. Функционално активните движения са възстановени като е налице дефицит и болка в крайните фази.

В о.с.з. вещото лице уточнява, че при ищцата са налице и придружаващи заболявания: неинсулинозависим захарен диабет, без усложнения; хронична обструктивна белодробна болест; други форми на хронична исхемична болест на сърцето. **В резултат на травмата се е наложило залежаване. Това залежаване по правило води до каскада от усложнения, които са свързани с декопитална рана, инфекция, развитие на септични усложнения.** Това са една каскада от тежки и навързани усложнения, свързани със залежаването на тези възрастни пациенти, които довеждат до логичен смъртен край. За късмет при тази жена, такова нещо няма. Като счупване е едно и също, но предвид възрастта и съпътстващите заболявания, това го прави по-тежко и най-вече мозъчният инфаркт и диабетът, който е голяма предпоставка за развитието на тежка инфекция на седалищната област. Получената травма и последвалото лечение обикновено създават затруднения при движението, самообслужването, неудобства при спане за период **не по-малък от 6 месеца.** Ищцата се е нуждаела от помощ от близки за ежедневните си нужди. Посочено е, че направените разходи за лечение са в причинно-следствена връзка с процесното събитие и получените увреждания основно за лечението на счупване на **дясната бедрена шийка.**

С решение на ТЕЛК № 3617 от 218/29.12.2000г., на М. Б. П. е определена 78,4 % ТНР за срок от две години / до 01.12.2022г./ с диагноза: Захарна болест, захарен диабет

втори тип с вторична резистентност, диабетна ретинопатия и полиневропатия, артериална хипертония втора степен, нодозна струма първа степен- еутироидно състояние, дуоденална язва.

Няма новопредставени доказателства пред настоящата инстанция.

При така установената фактическа обстановка съдът намира следното от правна страна:

Съгласно нормата на чл.49 ЗЗД този, който е възложил на друго лице някаква работа, отговаря за вредите, причинени от него, при или по повод изпълнението на работата. В този смисъл отговорността на ответника има обезпечително - гаранционна функция и произтича от вината на натоварените с извършването на работата лица.

Предявен е иск по чл. 49 вр.чл.45 ЗЗД за заплащане на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в резултат на неправомерно бездействие, изразяващо се в ненадлежно обезопасяване на разместени плочки по прилежащ тротоар пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902 и специализирания млечен магазин на същата улица. САС констатира, че претърпените от пострадалата вреди подлежат на обезщетяване на основание чл.49 ЗЗД, доколкото са свързани с човешка дейност по поддръжка и реконструкция на тротоарна площ и прилежащите към него плочки, водещи до вход на магазин, който безспорно е публична общинска собственост.

“При деликта, когато едно лице действа и от това действие последват вреди, то дължи обезщетение, ако действието му е противоправно, като вината се предполага. Когато едно лице бездейства и от това бездействие последват вреди, то дължи обезщетение, ако не е предприело действията, които е било длъжно да извърши. Предприело ли е с дължимата грижа предписаните от закона действия, лицето не отговаря за вреди, дори тези действия да не са дали очаквания резултат. Държавните органи, в т.ч. общините са длъжни да изпълняват правомощията си, защото така те постигат целта на закона - добро управление на съответните обществени процеси. Когато общината не предприеме предписано от закона действие или го предприеме, без да положи дължимата грижа и от това настъпят вреди, тя дължи обезщетение. Ако предписаното от закона действие е предприето с дължимата грижа и въпреки това настъпят вреди, общината не дължи обезщетение.”, /в този смисъл решение № 488/07.02.2012г. по гр.д.№ 899/2010г. по описа на ВКС, IV Г.О., постановено по чл.290 ГПК/

Дали от събраните по делото доказателства може да се направи извод за противоправно бездействие на ответника, предпоставящо отговорността му за вредите от станалия инцидент, е въпрос от съществото на спора. В други решения на ВКС се приема, че **когато законът определя изискуемия резултат, който общината следва да постигне и щом в крайна сметка не го е постигнала чрез създадената от нея организация, е налице бездействие, което е противоправно и при настъпване на вреди, тя носи отговорност.**

СГС е приел, че процесната част от тротоара в непосредствена близост до магазини е част от инфраструктурната мрежа, а нормата на чл.30 ал.4 ЗП възлага в тежест на Общината контрол върху изграждането, поддържането и ремонта ѝ. Като не са констатирани проблем на играещите плочки по протежението на тротоара, служителите на ответника са в неизпълнение на законово възложените им задължения, поради което са налице предпоставките по чл.49 ЗЗД за ангажиране отговорността на СО.

Настоящата съдебна инстанция споделя горния извод по следните съображения:

Разпоредбата на чл.30 ал.4 и чл.31 ЗП задължава лицата, които стопанисват пътя, да го поддържат в изправно състояние, да сигнализират незабавно препятствията по него и да ги

отстраняват във възможно най-кратък срок. Наличието на неправилно поставени плочки или такива с нарушена или повдигната конструкция или неправилно поставена фалшива основа на тротоара пред магазините представлява неосигуряване на условия за безопасно движение по пътищата, съответно неизпълнение на задълженията на общината и съобразно приетото в практиката на ВКС от гледна точка на деликтната отговорност, посоченото деяние представлява противоправно бездействие и ангажира отговорността на общината по реда на чл.49 ЗЗД. В постановено по реда на чл.290 ГПК решение от 11.04.2018г. по гр. д. № 1676/2017г., IV г.о. на ВКС се приема, че "стопанинът на пътя по основното му направление отговаря за проектирането на организацията на движението, за изпълнението и поддържането и на кръстовища, в които се пресичат, разделят или събират на едно ниво пътища с различни стопани", а съгласно §1, т.1 от ДР на Нар.№ 1/17.01.2001г. за организиране на движението по пътищата, "стопанин на пътя" е собственикът или администрацията, която управлява пътя, т.е. в случая общината. Доколкото в хипотезата на чл.49 ЗЗД не се изисква да се установи пълно и главно виновните действия на кое конкретно физическо лице, натоварено да поддържа в изправност и безопасност пътния участък, са в причинно-следствена връзка с настъпилото увреждане, съдът при съобразяване с така даденото разрешение в трайната практика на ВКС правилно е счел, че в конкретния случай са налице всички предпоставки, ангажиращи отговорността на СО при условията на чл.49 ЗЗД. Общинските пътища, в т.ч. всички прилежащи към съоръжения съставляват публична общинска собственост - чл.8 ал.3 вр.чл.5 ал.1 т.2 ЗП. Съгласно чл.11 ЗОС, имоти и вещи - общинска собственост, се управляват в интерес на населението в общината, съобразно разпоредбите на закона и с грижата на добър стопанин, а съгласно чл.31 ЗП, ремонтът и поддържането на общинските пътища се осъществява от общините. Ако са считали, че това е частна собственост и респ. задължението за ремонт се носи от собственика на магазина, то е следвало първо да поставят сигнализиращи опасността знаци респ. да издадат предписание към последния, при неизпълнение на което да се наложи санкция /аналогично при почистване на тротоар от залежаване/. От гледна точка на обществен интерес най-важна е безопасността на пешеходците, поради което прехвърлянето на задължения респ. разпределението на риска е правно ирелевантно към предмета на доказване.

Поддръжката и ремонтната дейност на тротоарите на улиците в гр.София е задължение на СО, без оглед на това на кого конкретно е възложена тази дейност, а настъпилите вреди в резултат на бездействието на Общината да отстрани повредата/неправилно поставени плочки на тротоара в непосредствена близост до магазин ангажира отговорността й по чл.49 ЗЗД. Мястото е част от градската среда, тротоарът е с обществено предназначение и предвид свободния достъп до него, се е налагало предприемане на обезопасителни мерки по цялата повърхност на съоръжението, разположено на тротоара. Задължението за обезопасяване се извежда от общото задължение да не се вреди другиму с оглед местонахождението на магазина, свободния достъп на хора до него и обичайното преминаване по това място на много пешеходци.

На основание чл.64 ал.3 ЗУТ общината е задължена да изгражда, поддържа и ремонтира за своя сметка поземления участък, в който е настъпил инцидента - като част от уличната инфраструктура. Задължение на всяка община е да поддържа уличната мрежа в града като нейна общинска собственост в изправност, да сигнализира незабавно за препятствия или други опасности по него и да ги отстранява в най-кратък срок, съгласно разпоредбата на чл.167 ал.1 ЗДП.

С оглед на това с проявеното бездействие от длъжностни лица на ответната община, същата не е изпълнила задълженията си да сигнализира опасностите по уличната мрежа и да организира безопасно движение по улиците. Налице е пряка и непосредствена причинна връзка между бездействието на служителите на общината, настъпилия деликт и причинените в резултат на него вреди, поради което следва да бъде ангажирана отговорността й.

Претърпените от ищцата вреди са в пряка причинна връзка с бездействието на лицата, на които е било възложено от ответната община упражняване на надзор, ремонт и почистване, поради което са причинени по повод възложената им работа. Установява се по

безспорен начин от показанията на свидетелите, че мястото на инцидента е било небезопасно за незапознат с пътните условия, че увреждането вследствие на злополуката е в пряка причинна връзка с бездействието на ответника, което е попречило на ищцата да забележи неправилно поставените стъпала.

Неоснователно и недоказано пълно и главно е релевираното възражение за съпричиняване от страна на пострадалата, доколкото не се установява тя да е разговаряла с някого в момента на инцидента т.е. да е била с отклонено внимание. Двете приятелки вече са се били поздравили и разминали, поради което и падането не е видно лично от св.М., която само чула викове и се обърнала /тъй като вече е била с гръб към ищцата/.

ПО РАЗМЕРА:

Справедливото обезщетяване, каквото изисква чл.52 ЗЗД, на всички неимуществени вреди, означава съдът да определи точен паричен еквивалент на болките и страданията, на трайните поражения върху физическата цялост и здраве на пострадалото лице е във всеки отделен случай конкретно, а не по общи критерии. В съответствие именно с трайната практика на ВКС съдът е присъдил обезщетение за претърпените от ищцата неимуществени вреди, които се дължат именно поради необходимостта пострадалият да бъде компенсиран в най-пълна степен за вредите. В този смисъл е и даденото разрешение в задължителната практика на ВКС / по смисъла на т. 2 от ТР № 1/2009 г. на ОСГК и ТК на ВКС/ в решение от 24.06.2010 г. по гр. д. № 1650/2009 г., решение от 09.06.2010 г. по гр. д. № 1091/2009 г. на ВКС и решение от 20.12.2010 г. по гр. д. № 1889/2009 г. на ВКС.

По отношение размера на претърпените от ищцата неимуществени вреди съдът, определяйки същите по справедливост, съобразно нормата на чл. 52 ЗЗД, предвид възрастта на пострадалата - 78 години към 2019г., икономическата конюнктура в страната за 2019г., факта, че е получила една средна телесна повреда, която е наложила оперативна интервенция със смяна на тазобедрената става, че обичайният период на възстановяване е **около 6 месеца, но в случая е отнело повече време, поради съпътстващи заболявания и напредналата ѝ възраст**, че пострадалата е имала затруднение в битовото си обслужване и нарушение на обичайния ритъм на живот. Вещото лице е посочило, че болките и страданията, причинени на ищцата са били най- интензивни непосредствено след травмата, и в началото на раздвижването, че е променен напълно стереотипа на живот и походката на ищцата, която не смеела да излиза сама навън и вървяла много бавно с придружител. Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. Посочено е, че направените разходи за лечение са в причинно-следствена връзка с процесното събитие и получените увреждания.

Затова САС счита че тази претенция следва да бъде уважена в размер от 30 000 лв., предвид характера на претърпените неимуществени вреди, ведно със законната лихва, считано от датата на настъпването им. В останалата част до претендирания размер от 40 000 лв. претенцията е неоснователна и като такава следва да бъде отхвърлена.

С оглед гореизложеното и при несъвпадане изводите на първа и настоящата инстанции решението следва да бъде отменено в осъдителната му част - за разликата над 30 000 лв. до 40 000 лв. и потвърдено в останалата обжалвана осъдителна част.

Що се отнася до имуществените вреди същите са доказани в посочения от съда размер от 4904 лв. за смяна на тазобедрената става, което не се поема като разход от НЗОК и за които разходи са приложени фактури на л.16 до 19 вкл. Затова в тази част решението следва да бъде потвърдено.

ПО РАЗНОСКИТЕ:

Обжалваем интерес от общо 21 634 лв., като жалбата е частично основателна /до 10

000 лв./

На осн.чл.78 ал.1 ГПК въззиваемата страна дължи в полза на СО направените пред въззивна инстанция разноси, които са общо 432.70 лв. платена д.т. От тях дължими с оглед уважената част от жалбата са само 200 лв. на осн.чл.78 ал.8 ГПК е поискано изрично и юрисконсултско възнаграждение, което съдът определя на 200 лв. с оглед фактическата и правна сложност на делото.

На осн.чл.78 ал.3 ГПК жалбоподателят СО дължи в полза на въззиваемата страна направените по делото разноси, в размер на 2000 лв. платен адв.хonorар, от които с оглед отхвърлената част от жалбата следва да се присъдят само 1075 лв.

Разноските, присъдени от първа инстанция, следва да бъдат преизчислени, както следва:

На осн.чл.78 ал.1 ГПК СО дължи в полза на ищцата направените по делото разноси, които са 250 лв. платен депозит за в.л. От тях дължими са само 194 лв. предвид уважената част от исковете.

На осн.чл.38 ал.2 ЗА в полза на адв.Й.Т., член на САК, следва да се присъди адв.възнаграждение за оказано безплатно

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК.

С решение № 263340/21.05.2021г. постановено по гр. д.№ 9016/2020 г. по описа на СГС, ГО, 2 състав, е уважил изцяло обективно съединени искове с правно основание чл.52 вр.чл.49 ЗЗД, като е осъдил Столична община да заплати в полза на М. Б. П. сумата от 40 000 лв., съставляваща обезщетение за причинените ѝ неимуществени вреди, вследствие на увреждания от падане на 20.11.2019г., поради стъпване на подвижна тротоарна плоча, намираща се в близост до магазин Т-маркет в ж.к., „Люлин“ до бл.902 в гр.София, както и сумата от 4904,40 лева имуществени вреди – направени разходи за лечение, ведно със законната лихва върху главниците, считано от 20.11.2019г. до окончателното им изплащане и сумата от 250 лева на осн.чл.78 ал.1 от ГПК разноси по делото.

Със същото решение СО е осъдена да заплати в полза на СГС сумата от 1600 лв. дължима д.т. на осн.чл.78 ал.6 ГПК.

С определение от 28.09.2021г. съдът е оставил без уважение молбата на М. Б. П. за изменение на решението в частта за разноските.

В срока по чл.259 ГПК срещу решението е депозирана въззивна жалба от ответника по делото.

Жалбоподателят-ответник СО оспорва решението в неговата осъдителна част по отношение на неимуществените вреди т.е. за разликата над 20 000 лева до 40 000 лв., както и в частта за имуществени вреди за горницата над 3270 лева до 4904.40 лв., съответно в частта за разноските. На първо място твърди, че неоснователно е оставено без разглеждане възражението им за съпричиняване от страна на пострадалата ищца, което е било мотивирано

устно в о.с.з. на 26.03.2021г. Противно на приетото от Съда, възражението е своевременно наведено с отговора, но за да не бъде бланкетно, следва да се основава на конкретни доказателства. В настоящия процес падането на ищцата на дясната ѝ страна се установява от показанията на свидетеля, която е възприела положението на ищцата (легнала на дясната си страна) и обилното кървене отстрани на главата ѝ. В същото о.с.з. и непосредствено след изслушване на свидетеля са направени конкретни доводи за съпричиняването. В ИМ са налице само бегли индиции, че е възможно да е било налице съпричиняване поради разсейване на вниманието - посочено е, че преди падането си г-жа М.П. се е разминала със своя позната и разменили няколко фрази, а както се вижда тя е получила травма отпред и вдясно на главата. Тези индиции не са достатъчни, за да се обоснове конкретно възражение за съпричиняването. Затова в срока по чл. 131 ГПК то е било заявено съвсем бланкетно. *Посочва, че присъденото от първоинстанционния съд обезщетение за неимуществени вреди е прекомерно завишено, с оглед трайната съдебна практика по чл.52 ЗЗД и не съответства на социално-икономическите условия на стандарт и живот в страната, нито на степента и характера на твърдените вреди. Съгласно неоспореното заключение на в.л.М., периодът на възстановяване на по-тежката травма е продължил 6 месеца. Посочва още, че съдът е направил съпоставка с други свои решения по сходни казуси, без да отчита разлика в тежестта на травмите и периода на възстановяване. Претендира разноски.*

Въззиваемата страна М. Б. П. оспорва жалбата и моли съда да потвърди решението като правилно и законосъобразно. Изтъква факта, че видно от свидетелските показания на св. М., на 20.11.2019г., в София, около 10ч. сутринта ищцата вървяла по тротоара пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902. Отивала до специализирания млечен магазин на същата улица, вървяла спокойно, не е бързала, не е тичала. Пред самия магазин Т-Маркет срещнала свидетелката, с която набързо се поздравили и продължила към специализирания млечен магазин на същата улица. Вървейки спокойно по тротоара дори и през ум не ѝ е минавало, че ще се натъкне на необезопасени и необозначени по никакъв начин от СО шест тротоарни плочки, които не са плътно залепени към земята, а се клатят и подскачат с диапазон около 10 см във всички посоки. Липсвали са и знаци за извършване на ремонтни дейности по тротоара. Свидетелката М. видяла ищцата да пада на тротоарните плочки, в цял ръст на страни надясно. Течала ѝ кръв от главата. Свидетелката се затичала към нея, дошли и други хора да ѝ помогнат. Ищцата плачела и викала от болка. По думите ѝ тротоарните плочки били като плаващи пясъци - уж са наредени, но като стъпиш и играят някак си. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Веднага след инцидента дъщеря ѝ я завела в УМБАЛСМ, "Пирогов", където установили, че има счупване на дясна бедрена шийка - закрито и контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата. Същия ден на 29.11.2019г. трябвало незабавно да постъпи в МБАЛ "Сердика" ЕООД София, където я приели за ендопротезиране на дясна тазобедрена става, наложило се да лежи до 18.12.2019г. Тъй като здравословното ѝ състояние продължавало да бъде лошо, на 07.07.2020г. се наложило да постъпи отново за лечение в МБАЛ "Св.Иван Рилски" ЕАД-

София, където останала до 09.07.2020г. с окончателна диагноза - генерализирана остеоартроза - резултат от счупването на тазобедрената става. Съобразно показанията на св.М., когато я прибрали в къщи, поради лошото счупване, ѝ взели специално легло със специални механизми - по-повдигнато. Преустроили са в банята и тоалетната с по-висока такава, защото ищцата не можела вече да сяда и без придружител не можела да се оправя. Дъщеря ѝ се грижела за нея и я обслужвала в битов план. Всичко се променило, след този момент, защото преди инцидента ищцата била много дейна и активна, поддържала цялото домакинство, водела внучката на училище, пазарувала, чистела и била много активен човек. Сега ищцата си седи вкъщи, лежи повече. Придвижва се с проходилка в апартамента и то много трудно.

На второ място посочва, че е извършена алопластика /ендопротезиране/ на дясната тазобедрена става, като биологичната става е заместена с изкуствена. Възстановителният период продължава около шест месеца, като при пострадалата болковият симптом персистира при продължително физическо натоварване. Според вещото лице като се има предвид възрастта на ищцата, най-вероятно болката ще трае до края на живота ѝ. И от свидетелските показания, и от заключението на в.л. става ясно едно - след този инцидент ищцата остава инвалид с болки в тазобедрената област за цял живот. До края на дните си няма да бъде полезна и достойна за себе си, дъщеря си, внучката си, близките и обществото, в което живее. Винаги ще бъде в тежест на роднини, близки и околните. И до днес продължава да ходи с патерици, защото не ѝ е възможно въобще да се придвижва. Не може да извършва дори елементарни действия по личната си хигиена, без помощта на дъщеря си, защото не може да стои права без патерици. Принудена е да ползвам нейната помощ дори при къпане и ходене до тоалетната. Нощно време не може да спи от болки, въпреки силните обезболяващи средства, които приема ежедневно по график, с което смущава и съня на дъщеря си и внучката си, от което произлизат и проблеми. Проведена ѝ е физиотерапия, която обаче не помогнала и не облекчила болките ѝ. От друга страна терапията с обезболяващи средства обостря стомашните ѝ оплаквания, поради наличната ѝ дуоденална язва. Затова посочва, че определеният от съда размер на обезщетението за неимуществени вреди е правилен и дори надвишава исканият размер, като е определен изцяло в съответствие с практиката на САС. Претендира разноски.

Софийски апелативен съд, действащ като въззивна инстанция, след като разгледа жалбата и обсъди събраните доказателства, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Първоинстанционният съд е сезиран с обективно съединени искове с правно основание чл. 49 вр.чл.45 ЗЗД.

Ищцата **М. Б. П.** твърди, че на 20.11.2019г. стъпила върху люлееща се тротоарна плочка, намираща се в близост до магазин Т-маркет в ж. к. „Люлин“ до бл. 902 в гр. София, не успяла да запази равновесие и паднала. По спешност е транспортирана до УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“, където е проведено болнично лечение. Изписана на 29.11.2019г. и е насочена за рехабилитация към МБАЛ „Сердика“ ЕООД град София, където се е лекувала

до 18.12.2019г. При падането е получила счупване на дясната бедрена шийка, контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата. Проведена била операция, видно от протокол с № 460 от 21.11.2019г. тотална алопластика на дясната тазобедрена става с циментна фиксация и биартикуларно съчленена глава. Постоперативно е прилаган антибиотик, антикоагулант /клексан 0.40 мл./, аналгетици и е провеждала рехабилитация, като е ходила с помощни средства с частично натоварване на крайника. Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. Възстановяването ѝ продължило повече от година, била напълно зависима от дъщеря си в битов план. Претърпяла и имуществени вреди от направените разходи за лечение, медикаменти, рехабилитационни процедури. Сочи, че ответникът е задължен по силата на закона да изгражда, ремонтира и поддържа улиците и пътищата, публична общинска собственост, както и прилежащите им мрежи и съоръжения на нейна територия. В резултат на бездействието на длъжностните лица на общината по изпълнение на възложените им от общината дейности по поддържането на уличната настилка и тротоарите в добро и безопасно за живота и здравето на гражданите състояние е налице непозволено увреждане, в резултат на което претърпяла вреди. Претендира срещу Столична община за заплащане на сумата 40 000лв. обезщетение за търпени неимуществени вреди, ведно със законната лихва от 20.11.2019г. до окончателното изплащане, както и сумата от 4904.40 лв. дължимо обезщетение за търпени имуществени вреди, разходи за лечение и медикаменти, ведно със законната лихва от депозирание на исквете до окончателното изплащане и сторените по делото разноски.

Ответникът СО оспорва иска по основание и размер. Оспорва механизма, при който ищцата твърди да е получила процесните наранявания. Твърди, че не са налице основанията за ангажиране на отговорността на Общината, тъй като тя не е собственик на процесното пространство пред магазина респ. няма задължение да го поддържа. Прави възражение за съпричиняване, тъй като падането се дължало на липса на внимание у пострадалата, която разговаряла със своя приятелка, като при размяната на поздравии и фрази, тя се е извърнала встрани от посоката си на движение, затова е паднала надясно, а настъпилите вреди са обусловени от неполагане на дължимата грижа за безопасност. Оспорва претендирания размер на обезщетението за неимуществени вреди като неотговарящо на обществените критерии за справедливост и икономическата обстановка през 2019г. Претендира разноски .

От фактическа страна се установява, че на 20.11.2019г., в гр.София, около 10ч. сутринта ищцата вървяла по тротоара пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902. Отивала до специализирания млечен магазин на същата улица, вървяла спокойно, не е бързала, не е тичала. Пред самия магазин Т-Маркет срещнала една приятелка, с която набързо се поздравили и продължила към специализирания млечен магазин на същата улица. Вървейки спокойно по тротоара попаднала на необезопасени и необозначени по никакъв начин от СО шест тротоарни плочки, които не били плътно залепени към земята, а се клатели и подскачали във всички посоки с диапазон около 10 см. Липсвали са знаци за извършване на ремонтни дейности по тротоара. Тя паднала на дясната си страна, потекла ѝ кръв от главата, плачела и викала от

болка. Дошли случайни хора да ѝ помогнат. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Веднага след инцидента дъщеря ѝ я завела в УМБАЛСМ, "Пирогов", където установили, че има счупване на дясна бедрена шийка - закрито и контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата.

Горното се установява въз основа на събраните гласни доказателствени средства, а именно - показанията на св.М. /пряк очевидец/, разпитана в о.с.з. на 26.03.2021г., които съдът кредитира напълно като логично обосновани и вътрешно непротиворечиви.

Свидетелката уточнява, че видяла ищцата да пада на тротоарните плочки, в цял ръст на страни надясно. Течала ѝ кръв от главата, което много я уплашило. Свидетелката се затичала към нея, дошли и други хора да ѝ помогнат. Ищцата плачела и викала от болка. По думите ѝ тротоарните плочки били като плаващи пясъци - уж са наредени, но като стъпиш и играят някак си. От магазинерката разбрала, че много хора често падали там и майки с колички постоянно си чупят нещо по количките. Казали ѝ, че не е за пръв път. Направило ѝ впечатление, че веднага потекла кръв. Двете вече се били разминали, поради което като се обърнала просто вече видяла как пострадалата се е проснала - самото политане не го видяла. Кръвта по лицето ѝ много я изплашило. Настанала суматоха. Първо кръвта много я изплашила и всички хора, които веднага се скупчили около нея, настанала суматоха. Уточнява, че след инцидента пострадалата си седи вкъщи, лежи повече. Придвижва се с проходилка в апартамента много трудно. При движение много я боли и много страда. Без човек, не може да се оправя, а за навън изобщо не става въпрос - само с придружител. Стои си само вкъщи. Психически много се сринала, защото се чувства ненужна, че не може да помогне на детето и внучката.

От заключението по допуснатата съдебно-медицинска експертиза, депозирано на л.35 от делото, кредитирано от съда като обективно и компетентно дадено и неоспорено от страните, се установява, че вследствие на претърпяната злополука ищцата е получила следните травми: **счупване на дясната бедрена шийка, контузия на главата с подкожен хематом в дясната челна област и около дясната околоочна област на главата.** Проведена била операция, видно от протокол № 460 от 21.11.2019г. тотална алопластика на дясната тазобедрена става с циментна фиксация и биартикуларно съчленена глава. Постоперативно е прилаган антибиотик, антикоагулант /клексан 0.40 мл./, аналгетици и е провеждала рехабилитация, като е ходила с помощни средства с частично натоварване на крайника. Изписана на 29.11.2019г. за продължаване на лечението с препоръки за прилагане на фраксипарин по 1 амп. /0,40 мл./ дневно, аугментин 3 x 1 тб. за 7 дни и микомакс по 1 тб. дневно. Видно от Епикриза от МБАЛ „Сердика“ ЕООД, отделение по физикална и рехабилитационна медицина, потвърждава, че ищцата е приета за болнично лечение на 29.11.2019г. Изписана е на 18.12.2019г. с подобрение в ходенето, със спокойна оперативна рана и свалени конци. Поради продължаващи проблеми и видно от Епикриза от МБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД София, клиника по ревматология, удостоверява, пострадалата е била приета отново за болнично лечение на 07.07.2020г. с диагноза: **генерализирана остеоартроза.** Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. В момента на прегледа общото състояние според външното лице е добро. Придвижва се самостоятелно. Оперативната рана е зараснала добре по първичен начин с оформяне на нормотрофичен цикатрикс. Има леки болки при ходене, които се засилват при продължително натоварване. Активните движения са възстановени в задоволителен обем. Травмата на главата е отзвучала за период около 15 дни. Извършена е алопластика /ендопротезиране/ на дясната тазобедрена става, като биологичната става е заместена с изкуствена. Възстановителният период продължава около шест месеца, като при пострадалата болковият симптом персистира при продължително физическо натоварване. Болките в острия период са свързани със счупването, патологичната подвижност на фрагментите, хемартрозата на тазобедрената става и развитието на посттравматичен оток. В

постоперативния период болките се определят от проникването през меките тъкани, подмяната на ставата, развитието на постоперативен оток и хематоми. Страданията са предизвикани от необходимост да се придвижва с помощни средства, затруднен личен тоалет и невъзможност за натоварване на крайника за няколко месеца. Описаните увреждания са лекувани своевременно, дясната тазобедрена става е с поставена ендопротеза. Функционално активните движения са възстановени като е налице дефицит и болка в крайните фази.

В о.с.з. вещото лице уточнява, че при ищцата са налице и придружаващи заболявания: неинсулинозависим захарен диабет, без усложнения; хронична обструктивна белодробна болест; други форми на хронична исхемична болест на сърцето. **В резултат на травмата се е наложило залежаване. Това залежаване по правило води до каскада от усложнения, които са свързани с** декопитална рана, инфекция, развитие на септични усложнения. Това са една каскада от тежки и навързани усложнения, свързани със залежаването на тези възрастни пациенти, които довеждат до логичен смъртен край. За късмет при тази жена, такова нещо няма. Като счупване е едно и също, но предвид възрастта и съпътстващите заболявания, това го прави по-тежко и най-вече мозъчният инфаркт и диабетът, който е голяма предпоставка за развитието на тежка инфекция на седалищната област. Получената травма и последвалото лечение обикновено създават затруднения при движението, самообслужването, неудобства при спане за период **не по-малък от 6 месеца**. Ищцата се е нуждала от помощ от близки за ежедневните си нужди. Посочено е, че направените разходи за лечение са в причинно-следствена връзка с процесното събитие и получените увреждания основно за лечението на счупване на **дясната бедрена шийка**.

С решение на ТЕЛК № 3617 от 218/29.12.2000г., на М. Б. П. е определена 78,4 % ТНР за срок от две години / до 01.12.2022г./ с диагноза: Захарна болест, захарен диабет втори тип с вторична резистентност, диабетна ретинопатия и полиневропатия, артериална хипертония втора степен, нодозна струма първа степен- еутироидно състояние, дуоденална язва.

Няма новопредставени доказателства пред настоящата инстанция.

При така установената фактическа обстановка съдът намира следното от правна страна:

Съгласно нормата на чл.49 ЗЗД този, който е възложил на друго лице някаква работа, отговаря за вредите, причинени от него, при или по повод изпълнението на работата. В този смисъл отговорността на ответника има обезпечително - гаранционна функция и произтича от вината на натоварените с извършването на работата лица.

Предявен е иск по чл. 49 вр.чл.45 ЗЗД за заплащане на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в резултат на неправомерно бездействие, изразяващо се в ненадлежно обезопасяване на разместени плочки по прилежащ тротоар пред магазин за хранителни стоки Т-Маркет с административен адрес ж.к. Люлин”, до бл.902 и специализирания млечен магазин на същата улица. САС констатира, че претърпените от пострадалата вреди подлежат на обезщетяване на основание чл.49 ЗЗД, доколкото са свързани с човешка дейност по поддръжка и реконструкция на тротоарна площ и прилежащите към него плочки, водещи до вход на магазин, който безспорно е публична общинска собственост.

“При деликта, когато едно лице действа и от това действие последват вреди, то дължи обезщетение, ако действието му е противоправно, като вината се предполага. Когато едно лице бездейства и от това бездействие последват вреди, то дължи обезщетение, ако не е предприело действията, които е било длъжно да извърши. Предприело ли е с дължимата грижа предписаните от закона действия, лицето не отговаря за вреди, дори тези действия да

не са дали очаквания резултат. Държавните органи, в т.ч. общините са длъжни да изпълняват правомощията си, защото така те постигат целта на закона - добро управление на съответните обществени процеси. Когато общината не предприеме предписано от закона действие или го предприеме, без да положи дължимата грижа и от това настъпят вреди, тя дължи обезщетение. Ако предписаното от закона действие е предприето с дължимата грижа и въпреки това настъпят вреди, общината не дължи обезщетение.", /в този смисъл решение № 488/07.02.2012г. по гр.д.№ 899/2010г. по описа на ВКС, IV Г.О., постановено по чл.290 ГПК/

Дали от събраните по делото доказателства може да се направи извод за противоправно бездействие на ответника, предполагащо отговорността му за вредите от станалия инцидент, е въпрос от съществото на спора. В други решения на ВКС се приема, че **когато законът определя изискуемия резултат, който общината следва да постигне и щом в крайна сметка не го е постигнала чрез създадената от нея организация, е налице бездействие, което е противоправно и при настъпване на вреди, тя носи отговорност.**

СГС е приел, че процесната част от тротоара в непосредствена близост до магазини е част от инфраструктурната мрежа, а нормата на чл.30 ал.4 ЗП възлага в тежест на Общината контрол върху изграждането, поддържането и ремонта ѝ. Като не са констатирани проблем на играещите плочки по протежението на тротоара, служителите на ответника са в неизпълнение на законово възложените им задължения, поради което са налице предпоставките по чл.49 ЗЗД за ангажиране отговорността на СО.

Настоящата съдебна инстанция споделя горния извод по следните съображения:

Разпоредбата на чл.30 ал.4 и чл.31 ЗП задължава лицата, които стопанисват пътя, да го поддържат в изправно състояние, да сигнализират незабавно препятствията по него и да ги отстраняват във възможно най-кратък срок. Наличието на неправилно поставени плочки или такива с нарушена или повдигната конструкция или неправилно поставена фалшива основа на тротоара пред магазините представлява неосигуряване на условия за безопасно движение по пътищата, съответно неизпълнение на задълженията на общината и съобразно приетото в практиката на ВКС от гледна точка на деликтната отговорност, посоченото деяние представлява противоправно бездействие и ангажира отговорността на общината по реда на чл.49 ЗЗД. В постановено по реда на чл.290 ГПК решение от 11.04.2018г. по гр. д. № 1676/2017г., IV г.о. на ВКС се приема, че "стопанинът на пътя по основното му направление отговаря за проектирането на организацията на движението, за изпълнението и поддържането и на кръстовища, в които се пресичат, разделят или събират на едно ниво пътища с различни стопани", а съгласно §1, т.1 от ДР на Нар.№ 1/17.01.2001г. за организиране на движението по пътищата, "стопанин на пътя" е собственикът или администрацията, която управлява пътя, т.е. в случая общината. Доколкото в хипотезата на чл.49 ЗЗД не се изисква да се установи пълно и главно виновните действия на кое конкретно физическо лице, натоварено да поддържа в изправност и безопасност пътния участък, са в причинно-следствена връзка с настъпилото увреждане, съдът при съобразяване с така даденото разрешение в трайната практика на ВКС правилно е счел, че в конкретния случай са налице всички предпоставки, ангажиращи отговорността на СО при условията на чл.49 ЗЗД. Общинските пътища, в т.ч. всички прилежащи към съоръжения съставляват публична общинска собственост - чл.8 ал.3 вр.чл.5 ал.1 т.2 ЗП. Съгласно чл.11 ЗОС, имоти и вещи - общинска собственост, се управляват в интерес на населението в общината, съобразно разпоредбите на закона и с грижата на добър стопанин, а съгласно чл.31 ЗП, ремонтът и поддържането на общинските пътища се осъществява от общините. Ако са считали, че това е частна собственост и респ. задължението за ремонт се носи от собственика на магазина, то е следвало първо да поставят сигнализиращи опасността знаци респ. да издадат предписание към последния, при неизпълнение на което да се наложи санкция /аналогично при почистване на тротоар от залежаване/. От гледна точка на обществен интерес най-важна е безопасността на пешеходците, поради което прехвърлянето на задължения респ. разпределението на риска е правно ирелевантно към предмета на доказване.

Поддръжката и ремонтната дейност на тротоарите на улиците в гр.София е задължение

на СО, без оглед на това на кого конкретно е възложена тази дейност, а настъпилите вреди в резултат на бездействието на Общината да отстрани повредата/неправилно поставени плочки на тротоара в непосредствена близост до магазин ангажира отговорността ѝ по чл.49 ЗЗД. Мястото е част от градската среда, тротоарът е с обществено предназначение и предвид свободния достъп до него, се е налагало предприемане на обезопасителни мерки по цялата повърхност на съоръжението, разположено на тротоара. Задължението за обезопасяване се извежда от общото задължение да не се вреди другиму с оглед местонахождението на магазина, свободния достъп на хора до него и обичайното преминаване по това място на много пешеходци.

На основание чл.64 ал.3 ЗУТ общината е задължена да изгражда, поддържа и ремонтира за своя сметка поземления участък, в който е настъпил инцидента - като част от уличната инфраструктура. Задължение на всяка община е да поддържа уличната мрежа в града като нейна общинска собственост в изправност, да сигнализира незабавно за препятствия или други опасности по него и да ги отстранява в най-кратък срок, съгласно разпоредбата на чл.167 ал.1 ЗДП.

С оглед на това с проявеното бездействие от длъжностни лица на ответната община, същата не е изпълнила задълженията си да сигнализира опасностите по уличната мрежа и да организира безопасно движение по улиците. Налице е пряка и непосредствена причинна връзка между бездействието на служителите на общината, настъпилия деликт и причинените в резултат на него вреди, поради което следва да бъде ангажирана отговорността ѝ.

Претърпените от ищцата вреди са в пряка причинна връзка с бездействието на лицата, на които е било възложено от ответната община упражняване на надзор, ремонт и почистване, поради което са причинени по повод възложената им работа. Установява се по безспорен начин от показанията на свидетелите, че мястото на инцидента е било небезопасно за незапознат с пътните условия, че увреждането вследствие на злополуката е в пряка причинна връзка с бездействието на ответника, което е попречило на ищцата да забележи неправилно поставените стъпала.

Неоснователно и недоказано пълно и главно е релевираното възражение за съпричиняване от страна на пострадалата, доколкото не се установява тя да е разговаряла с някого в момента на инцидента т.е. да е била с отклонено внимание. Двете приятелки вече са се били поздравили и разминали, поради което и падането не е видно лично от св.М., която само чула викове и се обърнала /тъй като вече е била с гръб към ищцата/.

ПО РАЗМЕРА:

Справедливото обезщетяване, каквото изисква чл.52 ЗЗД, на всички неимуществени вреди, означава съдът да определи точен паричен еквивалент на болките и страданията, на трайните поражения върху физическата цялост и здраве на пострадалото лице е във всеки отделен случай конкретно, а не по общи критерии. В съответствие именно с трайната практика на ВКС съдът е присъдил обезщетение за претърпените от ищцата неимуществени вреди, които се дължат именно поради необходимостта пострадалият да бъде компенсиран в най-пълна степен за вредите. В този смисъл е и даденото разрешение в задължителната практика на ВКС / по смисъла на т. 2 от ТР № 1/2009 г. на ОСГК и ТК на ВКС/ в решение от 24.06.2010 г. по гр. д. № 1650/2009 г., решение от 09.06.2010 г. по гр. д. № 1091/2009 г. на ВКС и решение от 20.12.2010 г. по гр. д. № 1889/2009 г. на ВКС.

По отношение размера на претърпените от ищцата неимуществени вреди съдът, определяйки същите по справедливост, съобразно нормата на чл. 52 ЗЗД, предвид възрастта на пострадалата - 78 години към 2019г., икономическата конюнктура в страната за 2019г., факта, че е получила една средна телесна повреда, която е наложила оперативна интервенция със смяна на тазобедрената става, че обичайният период на възстановяване е **около 6 месеца, но в случая е отнело повече време, поради съпътстващи заболявания и напредналата ѝ възраст**, че пострадалата е имала затруднение в битовото си обслужване и нарушение на обичайния ритъм на живот. Вещото лице е посочило, че болките и страданията, причинени на ищцата са били най- интензивни непосредствено след травмата,

и в началото на раздвижването, че е променен напълно стереотипа на живот и походката на ищцата, която не смеела да излиза сама навън и вървяла много бавно с придружител. Ходила е с помощно средство и накуцваща походка, болка и ограничени движения в дясната тазобедрена става: сгъване до 50 градуса, отвеждане до 20 градуса и привеждане до 10 градуса. Посочено е, че направените разходи за лечение са в причинно-следствена връзка с процесното събитие и получените увреждания.

Затова САС счита че тази претенция следва да бъде уважена в размер от 30 000 лв., предвид характера на претърпените неимуществени вреди, ведно със законната лихва, считано от датата на настъпването им. В останалата част до претендирания размер от 40 000 лв. претенцията е неоснователна и като такава следва да бъде отхвърлена.

С оглед гореизложеното и при несъвпадане изводите на първа и настоящата инстанции решението следва да бъде отменено в осъдителната му част - за разликата над 30 000 лв. до 40 000 лв. и потвърдено в останалата обжалвана осъдителна част.

Що се отнася до имуществените вреди същите са доказани в посочения от съда размер от 4904 лв. за смяна на тазобедрената става, което не се поема като разход от НЗОК и за които разходи са приложени фактури на л.16 до 19 вкл. Затова в тази част решението следва да бъде потвърдено.

ПО РАЗНОСКИТЕ:

Обжалваем интерес от общо 21 634 лв., като жалбата е частично основателна /до 10 000 лв./

На осн.чл.78 ал.1 ГПК въззиваемата страна дължи в полза на СО направените пред въззивна инстанция разноски, които са общо 432.70 лв. платена д.т. От тях дължими с оглед уважената част от жалбата са само 200 лв. на осн.чл.78 ал.8 ГПК е поискано изрично и юрисконсултско възнаграждение, което съдът определя на 200 лв. с оглед фактическата и правна сложност на делото.

На осн.чл.78 ал.3 ГПК жалбоподателят СО дължи в полза на въззиваемата страна направените по делото разноски, в размер на 2000 лв. платен адв.хonorар, от които с оглед отхвърлената част от жалбата следва да се присъдят само 1075 лв.

Разноските, присъдени от първа инстанция, следва да бъдат преизчислени, както следва:

На осн.чл.78 ал.1 ГПК СО дължи в полза на ищцата направените по делото разноски, които са 250 лв. платен депозит за в.л. От тях дължими са само 194 лв. предвид уважената част от исковете.

На осн.чл.38 ал.2 ЗА в полза на адв.Й.Т., член на САК, следва да се присъди адв.възнаграждение за оказано безплатно процесуално представителство пред първа инстанция, в размер на 1577 лв. без ДДС. В тази част е постановено определение по чл.248 ГПК от първа инстанция, което е влязло в сила като необжалвано. Затова е процесуално недопустимо изменение на решението в тази му част, доколкото няма депозирана ч.ж. по реда на чл.248 ал.3 ГПК.

На осн.чл.78 ал.6 ГПК СО дължи в полза на съда сумата от 1396 лв. вместо присъдените 1600 лв.

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 263340/21.05.2021г. постановено по гр. д.№ 9016/2020 г. по описа на СГС, ГО, 2 състав, *в обжалваната осъдителна част* за разликата над 30 000 лв. до 40 000 лв., д.т. за разликата над 1396 лв. до 1600 лв. и разноските, като вместо това **ПОСТАНОВЯВА:**

ОТХВЪРЛЯ предявения от М. Б. П., ЕГН *****, гр.***, ж.к.***, бл. ***, вх.Б, ет.13, ап.119, съдебен адрес: ***, ж.к.***, бл. ***, вх.Б, ап.11, чрез адв.Т. срещу Столична община, адрес: гр. София, ул. „Московска" № 33, иск за неимуществени вреди за разликата над 30 000 лв./тридесет хиляди лева/ до 40 000 лв./четиридесет хиляди лева/, представляваща обезщетение за причинените ѝ неимуществени вреди, вследствие на увреждания, получени при падане на 20.11.2019г., поради стъпване на подвижна тротоарна плоча, намираща се в близост до магазин Т-маркет в ж.к.„Люлин“ до бл.902 в гр.София, ведно със законната лихва, считано от 20.11.2019г. до окончателното ѝ изплащане, като неоснователен в тази част.

ПОТВЪРЖДАВА *решението в останалата обжалвана част.*

ОСЪЖДА Столична община, адрес: гр. София, ул. „Московска" № 33, ЕИК 00696327 **ДА ЗАПЛАТИ В ПОЛЗА НА** М. Б. П., ЕГН *****, гр.***, ж.к.***, бл. ***, вх.Б, ет.13, ап.119, съдебен адрес: ***, ж.к.***, бл. ***, вх.Б, ап.11, чрез адв.Т., сумата от 1075 лв./хиляда и седемдесет и пет лева/ направени разноски пред въззивна инстанция, както и сумата от 194 лв./сто деветдесет и четири лева/ направени разноски пред първа инстанция.

ОСЪЖДА М. Б. П., ЕГН *****, гр.***, ж.к.***, бл. ***, вх.Б, ет.13, ап.119, съдебен адрес: ***, ж.к.***, бл. ***, вх.Б, ап.11, чрез адв.Т. **ДА ЗАПЛАТИ В ПОЛЗА НА** Столична община, адрес: гр. София, ул. „Московска" № 33, ЕИК 00696327, сумата от общо 400 лв./четиристотин лева/ направени разноски пред въззивна инстанция.

ОСЪЖДА Столична община, адрес: гр. София, ул. „Московска" № 33, **ДА ЗАПЛАТИ В ПОЛЗА НА** СГС сумата от 1396 лв./хиляда триста деветдесет и шест лева/ дължима д.т. на осн.чл.78 ал.6 ГПК.

В необжалваната осъдителна част до 20 000 лв. за неимуществени вреди и до 3270 лв. решението е влязло в сила.

Решението може да се обжалва в едномесечен срок от съобщаването му на страните с касационна жалба пред ВКС.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____